

บทวิเคราะห์การเมือง – ประองดองที่ขาดเสียงของคน

รากหญ้า

written by กองบรรณาธิการ | มีนาคม 1, 2017

“ประองดอง” กลับมาเป็นคำที่ถูกหยิบมาถกเถียงและพูดคุยในสังคมไทยอีกหนหนึ่ง หลังจากที่รัฐบาลออกคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ที่ 3/2560 โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 44 เพื่อจัดตั้ง “คณะกรรมการบริหารราชการแผ่นดินตามกรอบการปฏิรูปประเทศ” (ป.ย.ป.)

การรัฐประหารเพื่อโค่นล้มรัฐบาลของอดีตนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ในปีพ.ศ. 2549 ถูกนิยามเป็นจุดเริ่มต้นของวิกฤตการณ์ทางการเมืองครั้งใหม่ของประเทศไทย ขยายความขัดแย้งในสังคม ตามด้วยความสูญเสียของทุกๆ ฝ่าย จนกลายเป็นวาระแห่งชาติของทุกๆ รัฐบาลที่พยายามจะสร้างความประองดอง ผ่านการตั้งคณะกรรมการชุดต่างๆ จนมาถึงการตั้ง ป.ย.ป. แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าความขัดแย้งในสังคมไทยยังมีได้หายไป มันไม่ได้เป็นเพียงความขัดแย้งภายในหมูชนชั้นนำเท่านั้น แต่ฝังลึกในระดับรากฐานที่ประชาชนต่างขัดแย้งกันเองด้วย กระบวนการประองดองจึงอาจมีใช่แค่เรื่องของการ “เกียะเซี่ยะ” ของคนบางกลุ่มอย่างที่เป็นมา

แม้รูปแบบหรือวิธีการประองดองในยุค คสช. ยังไม่ชัดเจนมากนัก แต่ตอนนี้ก็มีคำเปรยจากหัวเรือใหญ่อย่าง พล.อ. ประวิตร วงษ์สุวรรณ ว่าจะมีการกำหนดหัวข้อในการประองดองและเชิญพรรคการเมืองต่างๆ มาลงความคิดเห็นในหัวข้อดังกล่าวเพื่อนำไปสู่การลงนามร่วมกันเป็นข้อตกลง เพื่อเป็นกฎเกณฑ์ในการเดินทางประเทศต่อไปโดยสงบ มีนโยบายที่จะทำงานร่วมกับทุกฝ่ายและไม่ให้ฝ่ายใดเข้าไปเป็นคู่ขัดแย้ง ซึ่งกำหนดระยะเวลาคร่าวๆ 3 เดือนที่จะได้ข้อยุติเบื้องต้น

เดชา เปรมฤดีเลิศ นักพัฒนาเอกชนอีสาน มองว่าบรรยากาศทางการเมืองที่

เป็นอยู่ในปัจจุบัน ประชาชนถูกกดทับจากกฎหมายข้อบังคับต่างๆ ทำให้ไม่
เกิดความเท่าเทียมในการแสดงความคิดเห็นของระหว่างประชาชนด้วยตนเอง

ความต้องการและบรรยากาศของการปรองดอง

นักวิชาการและและนักพัฒนาเอกชนในภาคอีสานแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการปรองดองว่า การปรองดองต้องมาจาก
ความต้องการของประชาชน ไม่ใช่มาจากรัฐบาลเพียงฝ่ายเดียว อีกทั้งบรรยากาศต้องเอื้อให้ประชาชนกล้าพูดความ
ต้องการของตนเอง

“ถ้าตราบใดที่มวลชนไม่อยากจะปรองดองกันทำยังไงมันก็ปรองดองไม่ได้ มันต้องมาถึงจุดที่ทุกฝ่ายเห็นว่ามันจำเป็น
ที่คิดว่าต้องเคลื่อนย้ายจากจุดเดิมของตัวเองเพื่อไม่ให้เกิดการเผชิญหน้า” สมชัย ภัทรธนาพันธ์ อาจารย์
ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กล่าว

นายสมชัยมองว่าการปรองดองควรจะเริ่มจากความรู้สึกและความต้องการของประชาชนเองที่ต้องการจะแก้ปัญหา
ความขัดแย้ง การใช้มาตรา 44 เพื่อตั้ง ป.ย.ป. ของ คสช. เป็นกระบวนการที่ไม่ทั่วถึง ที่รัฐบาลเลือกบางกลุ่มขึ้นมา
ร่วมกระบวนการปรองดอง ซึ่งไม่ได้นับรวมรัฐบาลทหารเองที่เป็นคู่ขัดแย้งด้วย

“พอมีคำว่าปรองดองปุ๊บเหมือนมันหมายถึงผู้นำ นปช. พันธมิตรหรือ กปปส. ทั้งที่ทหารไม่ได้อยู่ในนั้นเลย” นายสม
ชัยมองว่ากองทัพเองก็อยู่ในความขัดแย้งตลอดเวลาที่ผ่านมา ทั้งการเป็นผู้ทำรัฐประหารและผู้สลายการชุมนุมหลาย
ต่อหลายครั้ง

“ทั้งๆ ที่รัฐบาลเองก็เป็นคู่ขัดแย้ง แล้วเขาก็เลือกเอาฝ่ายเดียวให้ว่าจะเอาคนนี้ๆ มันก็ล้มเหลวตั้งแต่ที่แรกแล้ว”
นายสมชัย กล่าว

นายสมชัยเสนอว่า ในกระบวนการปรองดอง ควรดูว่าสาเหตุความขัดแย้งมาจากไหน ประเด็นไหนบ้างที่ทำให้เกิด
ความไม่พอใจของแต่ละฝ่าย ต้องให้ทุกกลุ่มมีส่วนร่วมในการกำหนดประเด็นการปรองดองให้ขึ้นมาจากข้างล่าง ซึ่ง
ในแต่ละพื้นที่ก็มีปัญหาที่ต่างกันออกไป จึงจำเป็นจะต้องช่วยให้ปัญหาเหล่านั้นถูกหยิบยกขึ้นมาพูดให้หมด ทั้งยัง
ต้องสร้างบรรยากาศให้สามารถพูดคุยกันได้ในพื้นที่ ซึ่งกระบวนการต่างๆ อาจกินเวลานาน

“อาจจะต้องมีการคุยกันหลายรอบ ประเด็นเหล่านี้อาจจะมียุคเน้นที่ไม่เหมือนกัน เช่นบางพื้นที่เขาอาจจะบอกว่า
ปรองดองไม่ได้ถ้าปัญหาอย่างนี้ยังอยู่ เช่นปัญหาการถูกทหารปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมกับเขา อย่างนี้จะปรองดองได้
อย่างไร” นายสมชัยยกตัวอย่างว่ามีประชาชนถูกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมในภาคอีสานภายหลังรัฐประหารครั้งล่าสุด
เช่น ถูกจับกุมอย่างไม่เป็นไปตามกฎหมาย หรือถูกเรียกรายงานตัว

ส่วนเดชา เปรมฤดีเลิศ นักพัฒนาเอกชนในภาคอีสาน ให้ความสำคัญต่อบรรยากาศทางสังคมการเมืองว่าเป็นเหตุ

ปัจจัยที่อาจยับยั้งหรือเอื้อให้เกิดกระบวนการปรองดอง โดยมองว่าบรรยากาศทางการเมืองที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ประชาชนถูกกดทับจากกฎหมายข้อบังคับต่างๆ ทำให้ไม่เกิดความเท่าเทียมในโอกาสการแสดงความคิดเห็นของ ระหว่างประชาชนด้วยกันเอง

“คนไม่กล้าพูด มันเหมือนครูกับนักเรียนที่นักเรียนที่ต้องเกรงใจครู ชาวบ้านยังพูดเรื่องปัญหาตัวเองไม่ได้เลย จะเอาอะไรไปพูดเรื่องปรองดอง บรรยากาศมันไม่เอื้อ” โดยที่ผ่านมารัฐออกคำสั่งควบคุมการแสดงออกของประชาชน หลายฉบับ ภายใต้บรรยากาศเช่นนี้การปรองดองเป็นไปได้ยาก เดชากล่าว

นายเดชามองความพยายามปรองดองที่ผ่านมามีคนที่ยังไม่มีคนที่ทำการปรองดองในเชิงปฏิบัติการ มีเพียงองค์กร ที่ทำการศึกษาข้อมูลและให้ข้อเสนอแนะไว้มากมาย เมื่อใดที่บรรยากาศทางการเมืองเปิดให้มีการพูดคุยมากกว่านี้ ก็เป็นเรื่องดีที่จะนำข้อเสนอที่เคยมีการศึกษาจากหลายฝ่ายมานำไปสู่การปฏิบัติ

ตัวกลางและความจริงของการปรองดอง

แน่นอนว่าการตั้ง ป.ย.ป. ของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ไม่ใช่ครั้งแรกของความพยายามสร้างความ ปรองดองระหว่างคนในชาติ รัฐบาลหลายๆ ชุดที่ผ่านมาก็ได้พยายามใช้คนกลางเพื่อแสวงหาความจริงอยู่หลายครั้ง แต่ก็ยังไม่เคยเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย

อาทิเช่น คณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ (คอป.) ในปี 2553 ที่ตั้งโดย รัฐบาลนาย อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ภายหลังเหตุการณ์สลายการชุมนุม ระหว่างเดือนเมษายน-พฤษภาคมในปีเดียวกัน โดยมีภารกิจหลักในการสืบหารากเหง้าของปัญหาความขัดแย้งและจัดทำข้อเสนอในการสร้างความปรองดองในระยะ ยาว ตลอดระยะเวลา 2 ปี (เดือนกรกฎาคม 2553 – 2555) ใช้งบไปทั้งหมด 77 ล้านบาท ที่มีผลงานเป็นรายงาน ฉบับยาว 276 หน้า คอป. กลับไม่ได้เป็นที่ยอมรับจากหลายฝ่ายเนื่องถูกมองว่าเป็นกระบวนการแก้ต่างให้กับรัฐบาลใน ขณะนั้น

จนต่อมาถึง “คณะกรรมการประสานและติดตามผลการดำเนินงานตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการอิสระตรวจสอบ และค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ (ปคอป.)” ภายใต้รัฐบาลของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ในปี 2 554 ที่พยายามนำข้อเสนอของ คอป. มาผลักดัน และกมธ.ปรองดอง ตั้งโดยสภาผู้แทนราษฎร ในเดียวกัน ที่มีพล เอกสนธิ บุญยรัตกลิน เป็นประธาน มีการมอบหมายให้สถาบันพระปกเกล้าจัดทำงานวิจัยเพื่อสร้างความปรองดอง แห่งชาติขึ้นมาเพื่อประกอบการทำงาน คณะกรรมการทั้งสองชุดและงานศึกษาวิจัยกลับถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนัก และไม่เป็นที่ยอมรับจากหลายๆ ฝ่ายเช่นเดิม

จากความล้มเหลวในความพยายามสร้างความปรองดองที่ผ่านมา ทั้งคนกลาง และความจริงที่เกิดขึ้น ถูกสังคม ปฏิเสธทั้งสิ้น คำว่าปรองดองจึงไม่ใช่สิ่งที่ประชาชนเชื่อมั่นเสมอไป จากการสำรวจตัวอย่างจำนวน 1,272 คน เกี่ยว การปรองดองครั้งนี้ จัดทำขึ้นในช่วงกลางเดือนมกราคมที่ผ่านมา มี 50.08% ที่เชื่อว่าจะประสบความสำเร็จและ

49.92% ที่คิดว่าล้มเหลว

ดังนั้นการปรองดองที่ประชาชนต้องการคืออะไร?

“ในเมืองไทยเชื่อถือไม่ได้สักคน กลุ่มหนึ่งโดนไล่ยิงไล่ฆ่ากันทุกฝ่าย อีกกลุ่มหนึ่งอยู่เฉยๆจะมาเป็นกรรมการมันไม่ยุติธรรม” นายทองบรร (ไม่เปิดเผยนามสกุล) หนึ่งในผู้ได้รับบาดเจ็บทางเดินหายใจจากการถูกแก๊สน้ำตา ระหว่างการร่วมชุมนุมกับ แนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ หรือ นปช. ในปี 2553 “ถึงเราจะเป็นผู้ตามแต่เราก็ใช้ว่าจะมีความคิดเหมือนผู้นำเสมอไป” โดยขยายความต่อว่าในระดับมวลชนด้วยตัวเองแล้ว ไม่ได้เห็นด้วยกับท่าทีของแกนนำในทุกเรื่อง อาทิ การที่แกนนำมีท่าทียอมรับหรือปฏิเสธการปรองดองครั้งล่าสุดของรัฐบาลเรื่องพรรคการเมือง ไม่ได้มีผลต่อเขามากนัก ซึ่งเขามองว่าหากจะปรองดองก็ต้องเกิดการพูดคุยระหว่างกลุ่มประชาชนที่มีความเห็นที่ขัดแย้งกัน ให้ทุกฝ่ายได้เสนอความคิดออกมาผ่านตัวแทน ในระดับพื้นที่ประชาชนยังสามารถพูดคุยกันได้ โดยในปัจจุบันประชาชนทุกฝ่ายต่างมีปัญหา

“ตอนนี้สีไหนก็ทุกข์เหมือนกันหมด เพราะเศรษฐกิจอะไรก็ไม่ดี ทุกฝ่ายทุกสีกระทบเหมือนกันหมด” นายทองบรรกล่าว

นายทองบรยังให้มุมมองกับการค้นหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความรุนแรงทางการเมืองที่ผ่านมาว่า ไม่สามารถนำความจริงมาให้แก่สังคม และกล่าวว่าตนเองไม่ได้ติดใจอะไร และสามารถให้อภัยกับเหตุรุนแรงที่ต้องเผชิญจนทำให้ต้องรักษาตัวจนถึงทุกวันนี้ เพื่อให้ประเทศเดินหน้าไปได้

“เราพูดได้เพราะไม่ได้สูญเสีย เราแค่บาดเจ็บเฉยๆ ญาติคนที่เสียไปเขาอาจจะไม่ยอม มันก็พูดยาก” นายทองบรรกล่าว ในทางกลับกันยังมีหลายคนที่ต้องสูญเสียคนใกล้ชิดไปหลายคน อาจจะต้องการรู้ความจริงอยู่ ซึ่งนายทองบรทิ้งท้ายว่าจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องฟังเสียงคนกลุ่มนี้

“ปรองดองกันแบบไหน หมายความว่ายังไง รูปธรรมมันเป็นยังไงยังไม่รู้เลย แต่ตามข่าวก็รู้แค่ว่ามีสี่ด้าน ก็รู้กันแค่นั้น ถ้าข้างล่างไม่เอาด้วยจะทำยังไง” คุณเอก อติตการ์ต นปช. ที่มีประสบการณ์กับเหตุการณ์ความรุนแรงในการชุมนุมทั้งในกรุงเทพมหานครและในจังหวัดขอนแก่น ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการปรองดองว่าเกิดขึ้นจากความต้องการของฝ่ายรัฐบาล แต่ยังไม่ใช้ความต้องการของคนทั้งหมดในสังคมและประชาชนทั่วไปยังไม่เข้าใจถึงรูปธรรม

คุณเอกกล่าวอีกว่าการปรองดองควรจะมาจากการพูดคุยของคนกลุ่มคนต่างๆ แล้วเลือกตัวแทนเข้าไปร่วมวงแทนที่จะเลือกคนที่มีบทบาทในแต่ละฝั่ง หรือการหาคนที่รัฐบาลคิดว่าเป็นกลาง “มันไม่มีคนกลางหรอก เคยสำเร็จไหมล่ะก็ซุดแล้ว แล้วซุดนี้จะได้ไหมล่ะ”

คุณเอกมองว่าตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาเกิดเหตุความรุนแรงมากมาย นำมาสู่การบาดเจ็บสูญเสียชีวิตของทั้งสองฝ่าย กระบวนการปรองดองจึงไม่ควรมองข้ามเรื่องการคืนความยุติธรรมให้กับผู้สูญเสีย “ความจริงมันยังสำคัญนะ ต้องรู้ก่อนว่าใครทำกับทั้งสองฝ่าย ต้องมีคนรับผิดชอบแล้วค่อยมาพูดเรื่องปรองดองกัน นั่นคนที่ตายไปไม่มีค่าเลยหรือ” คุณเอกทิ้งท้าย

วสันต์ ชูชัย ทนายความผู้เคยเข้าร่วมการประชุมร่วมกับกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย และกปปส. ขอนแก่น มองว่าการปรองดองหลายครั้งที่ผ่านมาว่ามีการศึกษาข้อมูลที่ดี แต่ผู้ผลักดันกลับเป็นกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมือง การปรองดองที่ผ่านมาจึงเป็นการนำข้อมูลเฉพาะด้านดีเพื่อเข้าข้างตัวเองเท่านั้น

“การปรองดองที่ผ่านมา จึงไม่ใช่ความคิดความรู้สึกของประชาชนที่แท้จริง เป็นการแก้ปัญหาเฉพาะกลุ่มการเมืองเท่านั้น” นายวสันต์กล่าว

นายวสันต์มองว่ามวลชนแบ่งเป็นหลายกลุ่มเป็นเพราะมองสาเหตุของปัญหาต่างกัน “คนไทยยังไม่มองปัญหาด้วยเหตุด้วยผล เอาความรู้สึกแล้วถูกแรงจูงใจโดยผลประโยชน์” ดังนั้นนายวสันต์ จึงมองว่าการปรองดองของ คสช. ควรเปิดให้คนไม่มีผลประโยชน์ทางการเมืองเข้าไปทำหน้าที่ เพื่อไม่ให้ลำเอียงไปทางใดทางหนึ่ง

“ถามว่าจำเป็นหรือไม่ที่ต้องค้นหาความจริง ถ้ามุมมองทางการเมืองและสังคมผมว่าไม่จำเป็น แต่มุมมองกฎหมายที่มีการร้องทุกข์ คนมีหน้าที่อย่างตำรวจ ต้องสืบพยานหลักฐานตามกฎหมาย” นายวสันต์กล่าว

เขามองว่าการค้นหาความจริงของกระบวนการปรองดองที่ผ่านมา ไม่สามารถหาความจริงที่เป็นที่ยอมรับกับทุกฝ่ายได้ ทั้งยังสร้างความขัดแย้งใหม่ ในฐานะนักกฎหมายตนจึงมองว่า ควรจะหาความจริงในกระบวนการศาล

“การที่จะไปค้นหาว่าใครเป็นใคร นอกเหนือจากการดำเนินการทางยุติธรรม ไม่จำเป็นต้องไปหามาตอบกับสังคม เพราะพอหามาจะมีการไม่เห็นด้วยจากอีกฝ่ายหนึ่ง อาจจะเป็นการไปทำให้ไฟมันลุกขึ้นอีก” นายวสันต์ทิ้งท้าย

ปรองดอง—เครื่องมือรักษาอำนาจ

นายสมชัย นักวิชาการจากม.มหาสารคาม ยังมองว่าวาทกรรมการปรองดองหลายครั้งถูกใช้เป็นเครื่องมือในการรักษาอำนาจของรัฐบาล โดยใช้เหตุผลเรื่องความสงบเรียบร้อยของประเทศเพื่อควบคุมกลุ่มคนที่เห็นต่าง “เป็นเครื่องมือในการควบคุม ทำอะไรก็ต้องปรองดอง กลายเป็นยุทธวิธีในการปกครองได้โดยสะดวก” เขากล่าว

โดยที่ผ่านการเคลื่อนไหวชุมนุมและรณรงค์ต่างๆ หลายครั้งถูกห้ามโดยฝ่ายความมั่นคงหรือฝ่ายปกครองด้วยเหตุที่ว่าประเทศกำลังอยู่ในบรรยากาศการปรองดอง

ไม่ใช่เพียงกลุ่มก้อนทางการเมืองที่เคลื่อนไหวเรื่องปัญหาเชิงโครงสร้างเท่านั้นที่ถูกจำกัดเสรีภาพการแสดงออก กลุ่มประชาชนที่เคลื่อนไหวในเกี่ยวกับปากท้องหรือทรัพยากรต่างๆ ก็ถูกจำกัดสิทธิไม่ให้อวมตัวเคลื่อนไหวคัดค้าน

ในประเด็นของตนเช่นกัน ทำให้ยิ่งเป็นการกีดทับปัญหาเหล่านั้นที่มีอยู่มากมายไม่ให้เกิดการแก้ไข

กรชนก แส่นประเสริฐ ผู้ประสานงาน “ขบวนการอีสานใหม่” เห็นว่า การพยายามปรองดองท่ามกลางสถานการณ์บ้านเมืองที่เต็มไปด้วยปัญหามากมาย จะทำให้ปัญหาความขัดแย้งถูกลืมไปและปัญหาต่างๆ ก็จะไม่ถูกทำให้คลี่คลายลง โดยการอ้างความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองเพื่อห้ามการเคลื่อนไหวเรียกร้องให้แก่ปัญหา เป็นการบังคับชาวบ้านไม่ให้ออกมาใช้สิทธิเสรีภาพในการรวมตัวกันเพื่อการต่อสู้เรียกร้อง ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการต่อสู้ของภาคประชาชน

“ต้องมาถามว่าคู่ขัดแย้งกับชาวบ้านคือใคร หนึ่งคือนายทุน สองคือรัฐบาลที่ไปร่วมมือกับนายทุน ประเด็นทหารคือมาบอกให้ชาวบ้านไม่ให้ออกมาเคลื่อนไหวต่างๆ ที่ทหารเป็นคู่ขัดแย้งของเขา มันไม่ใช่คนที่ควรจะมาบอกว่าจะปรองดอง”

แม้รัฐบาลชุดปัจจุบันจะพยายามเริ่มกระบวนการปรองดองครั้งใหม่ ในภาวะที่มีอำนาจเบ็ดเสร็จเด็ดขาดกว่าการปรองดองของรัฐบาลที่ผ่านๆ มา แต่ความสำเร็จของการปรองดองนั้น สู้ตายแล้วตัวชีวิตก็ยังคงอยู่ที่การยอมรับของประชาชนในชาติ ดังนั้นแล้ว จะมองข้ามเสียงของประชาชนไม่ได้เลย